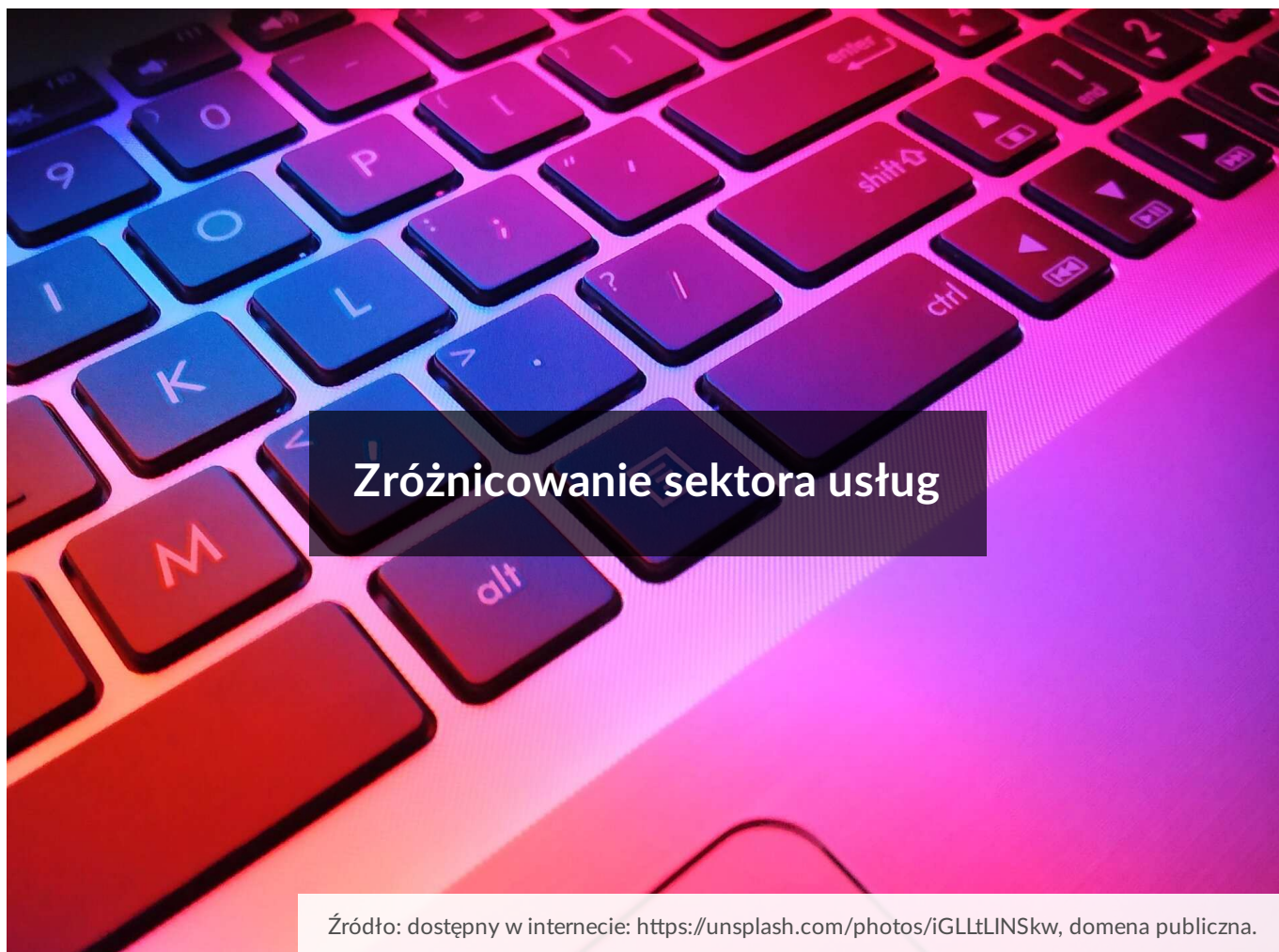

Zróżnicowanie sektora usług

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Grafika interaktywna
- Symulacja interaktywna
- Dla nauczyciela

Zróżnicowanie sektora usług

Źródło: dostępny w internecie: <https://unsplash.com/photos/iGLLtLINSkw>, domena publiczna.

Obecnie aż połowa pracującej ludności na świecie jest zatrudniona w usługach. Jest to najbardziej zróżnicowany sektor gospodarki narodowej. Z tego względu istnieje bardzo wiele klasyfikacji rodzajów tej działalności gospodarczej. Jedną z nich jest wspólna dla większości krajów, dzięki czemu istnieje możliwość porównania roli poszczególnych rodzajów usług w różnych państwach na świecie.

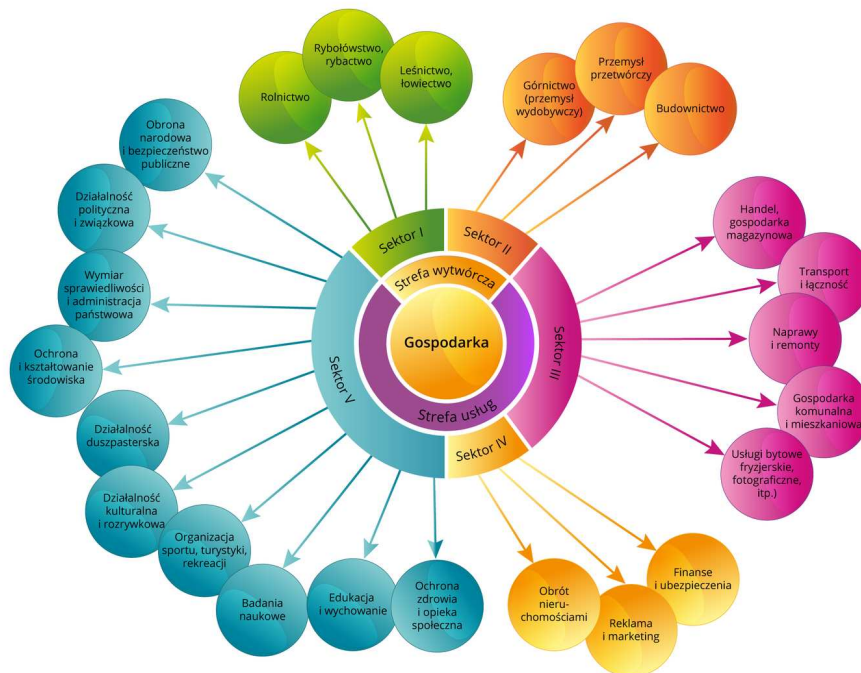
Twoje cele

- Omówisz podział gospodarki na sektory.
- Sklasyfikujesz usługi według wybranych kryteriów.
- Porównasz strukturę zatrudnienia oraz strukturę wartości dodanej w Polsce i innych, wybranych krajach oraz wyjaśnisz przyczyny ich zróżnicowania.
- Porównasz strukturę zatrudnienia w Polsce według województw oraz wyjaśnisz przyczyny jej zróżnicowania.

Przeczytaj

Podział gospodarki na sektory

Mimo że koncepcja trójsektorowej struktury gospodarczej, jej zmian i prawidłowości rozwoju sektorów (**teoria trzech sektorów gospodarki**) została rozwinięta w latach 30. XX w., to nadal pozostaje podstawowym sposobem klasyfikacji działalności gospodarczej na świecie. Sektor pierwszy zajmuje się dostarczaniem nieprzetworzonych dóbr służących innym sektorom jako podstawa ich działalności – obejmuje rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo. Sektor drugi obejmuje przemysł wydobywczy, przetwórczy i budownictwo. Razem z sektorem pierwszym stanowi strefę wytwórczą. Z kolei sektor trzeci obejmuje szeroko rozumianą strefę [usług](#). Trójelementowy podział gospodarki bywa modyfikowany, zwykle poprzez zastąpienie sektora usług przez jego mniejsze składowe. Obecnie wyróżnia się także sektor czwarty (obejmujący usługi zaawansowane, które w dużym stopniu przeznaczone są dla przedsiębiorstw) oraz sektor piąty, niebędący zawsze obszarem aktywności gospodarczej podejmowanej w celu osiągnięcia zysku. Podział gospodarki na sektory z uwzględnieniem szczegółowego podziału usług przedstawia poniższa rycina.

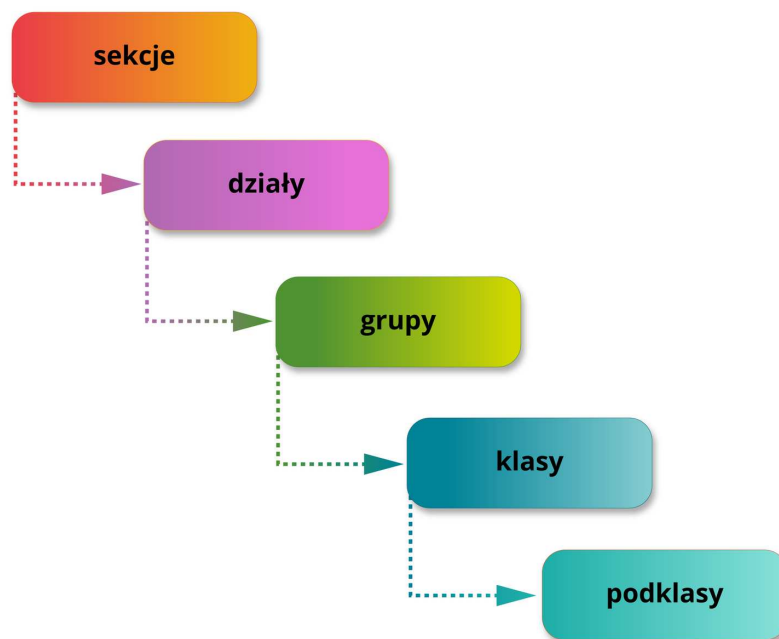

Podział gospodarki na sektory

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. na podstawie P. Wład, *Geografia. Nasz świat*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Łódź 2012.

Podział usług według PKD 2007

Istnieją różne źródła pracy zarobkowej i można je sklasyfikować na wiele sposobów. W Polsce od 2008 r. funkcjonuje tzw. **Polska Klasyfikacja Działalności (PKD)**, która została wprowadzona wraz Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. 2007, nr 251, poz. 1885). Jest to ogólny, usystematyzowany i bardzo szczegółowy podział działalności społeczno-gospodarczych, jakie realizują podmioty gospodarcze. Więcej na ten temat przeczytasz w materiale „[Polska Klasyfikacja Działalności \(PKD\)](#)”.

Najbardziej ogólnym jest podział na sekcje. Sekcje dzielą się na działy, działy na grupy, grupy na klasy, a klasy na podklasy.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), Dz. U. 2007, nr 251, poz. 1885, licencja: CC BY-SA 3.0.

Sekcja A obejmuje pierwszy sektor gospodarki (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo). Sekcje od B do F obejmują drugi sektor gospodarki (przemysł i budownictwo, ale również wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych oraz gospodarkę wodno-ściekową i związaną z rekultywacją). Pozostałe sekcje (od G do U) obejmują działalność usługową. W niektórych podziałach sektor F – budownictwo – jest włączany do strefy usług.

Szczegółową klasyfikację można sprawdzić m.in. na stronie: https://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/pkd_07/pkd_07.htm.

Powyższy podział jest jednolity dla wszystkich krajów UE i obowiązuje w statystykach Eurostatu (Europejska Klasyfikacja Działalności [NACE](#)). Opierają się na nim również klasyfikacje w krajach pozaeuropejskich. Dane na ten temat gromadzi ONZ.

Inne kryteria podziału usług

Podział usług według wybranych kryteriów

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., oprac. na podstawie Encyklopedia Zarządzania, dostępny w internecie:

https://mfiles.pl/pl/index.php/Rodzaje_us%C5%82ug, licencja: CC BY-SA 3.0.

NACE

(fr. Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne) – statystyczna klasyfikacja działalności gospodarczych w Unii Europejskiej

usługi

dział gospodarki narodowej związany z podejmowaniem czynności o charakterze nieprodukcyjnym (nietworzących nowych dóbr materialnych), służących zaspokojeniu materialnych i niematerialnych potrzeb ludzi lub określonych organizacji

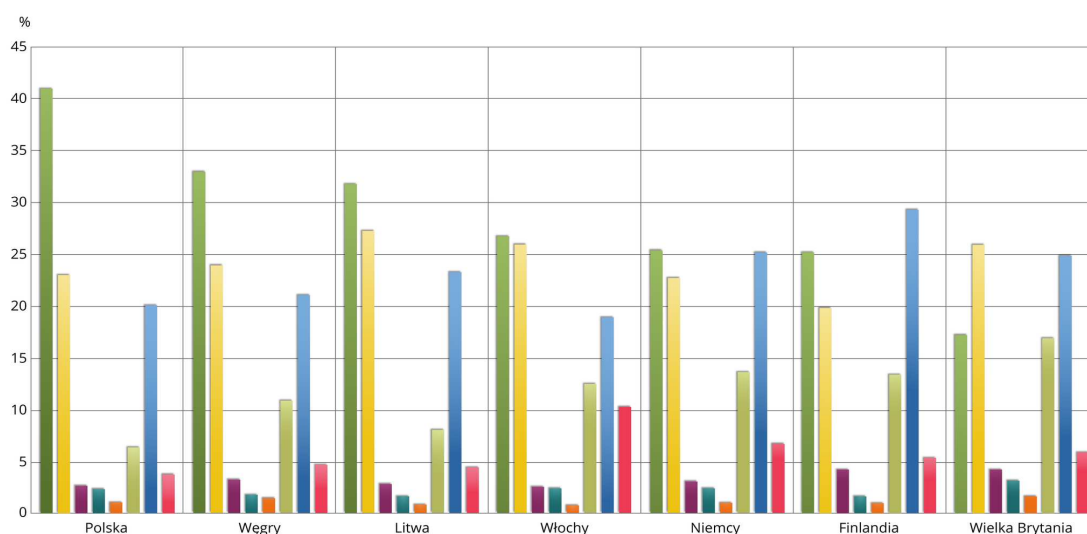
Grafika interaktywna

Polecenie 1

Porównaj strukturę zatrudnienia w Polsce i wybranych krajach europejskich. Wyjaśnij przyczyny tego zróżnicowania.

Polecenie 2

Porównaj strukturę zatrudnienia w wybranych województwach w Polsce. Wyjaśnij przyczyny tego zróżnicowania.

Sekcje rolnicze i przemysłowe:

Struktura zatrudnienia w wybranych krajach europejskich według sekcji PKD

Źródło: Eurostat, dostępny w internecie:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00109/default/table?lang=en>.

Symulacja interaktywna

Polecenie 1

Korzystając z dostępnych źródeł informacji (na przykład [bazy danych ONZ](#)), stwórz wykresy obrazujące strukturę wartości dodanej w wybranych państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego. Następnie wyjaśnij przyczyny tego zróżnicowania.

Polecenie 2

Przeanalizuj poniższą symulację. Na jej podstawie opisz strukturę zużycia surowców w wybranych regionach świata o zróżnicowanym poziomie rozwoju gospodarczego.

Symulacja 1

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autora: Kamil Kaliński

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Zróżnicowanie sektora usług

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres podstawowy, klasa II

Podstawa programowa

XII. Usługi: zróżnicowanie sektora usług, rola usług komunikacyjnych, edukacyjnych, finansowych i turystycznych oraz wymiany towarowej w rozwoju społeczno-gospodarczym, rodzaje transportu, atrakcyjność regionów turystycznych świata.

Uczeń:

1) charakteryzuje zróżnicowanie sektora usługowego, analizuje jego strukturę w Polsce i innych wybranych państwach świata.

Kształowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się,
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne

Uczeń:

- omawia podział gospodarki na sektory,
- klasyfikuje usługi według wybranych kryteriów,
- porównuje strukturę zatrudnienia oraz strukturę wartości dodanej w Polsce i innych, wybranych krajach oraz wyjaśnia przyczyny tego zróżnicowania,
- porównuje strukturę zatrudnienia w Polsce według województw oraz wyjaśnia przyczyny tego zróżnicowania.

Strategie nauczania: konektywizm

Metody nauczania: pogadanka, dyskusja, praca z e-materiałem

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w grupach, praca w parach, praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny (lub tablety z dostępem do internetu), zeszyt przedmiotowy

Materiały pomocnicze

Dominiak J., Hauke J., *Sektor usług i jego zmiany w Polsce i innych krajach UE w latach 1995–2012*, „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” 2015, nr 32, s. 31–43.

Ilnicki D., *Przestrzenne zróżnicowanie poziomu rozwoju usług w Polsce. Teoretyczne i praktyczne uwarunkowania badań*, „Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego” 2009, Wrocław 2009.

Polska Klasyfikacja Działalności: https://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/pkd_07/pkd_07.htm (dostęp 2.02.2022).

Rodzaje usług: mfiles.pl/pl/index.php/Rodzaje_us%C5%82ug (dostęp 2.02.2022).

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Uczniowie indywidualnie zapoznają się z wprowadzeniem do e-materiału. Krótka dyskusja na jego temat.
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel inicjuje dyskusję klasową na temat podziału gospodarki na sektory. W tym celu posługuje się wyświetlonym na ekranie fragmentem części „Przeczytaj” niniejszego e-materiału. Następnie nauczyciel porusza kwestię PKD 2007. Prosi uczniów, żeby zapoznali się z tą klasyfikacją. W tym celu uczniowie pracują w grupach i szukają informacji na temat wybranych działów klasyfikacji. Korzystają z części „Przeczytaj” niniejszego e-materiału oraz z innych źródeł informacji geograficznej, w tym ze źródeł internetowych.
- W kolejnej części lekcji nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z innymi klasyfikacjami usług. W tym celu uczniowie korzystają z części „Przeczytaj”. Po tym zadaniu następuje klasowa dyskusja na temat innych podziałów usług.
- Uczniowie wykonują w parach polecenia do grafiki interaktywnej. Po zakończonej pracy chętne osoby przedstawiają swoje odpowiedzi. Następuje klasowa dyskusja, nad przebiegiem której czuwa nauczyciel.

- Następnie uczniowie wykonują w parach polecenia do symulacji. Po zakończonym zadaniu następuje klasowa dyskusja, natomiast trudniejsze kwestie wyjaśnia nauczyciel.

Faza podsumowująca

- Uczniowie układają trzy pytania sprawdzające dla swojego kolegi/swojej koleżanki i sprawdzają poprawność ich odpowiedzi. Etap ten kontroluje nauczyciel.
- Nauczyciel nagradza aktywnych uczniów i ocenia pracę w grupach.
- Przypomnienie celów zajęć.
- Pożegnanie i zaproszenie na kolejną lekcję.

Praca domowa

- Sporządzenie w zeszytach mapy myśli ułatwiającej zapamiętanie treści omawianych podczas zajęć.
- Można poprosić także o zapoznanie się z kolejnym tematem lekcji (w przypadku blended learning).

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Grafika interaktywna i symulacja mogą zostać wykorzystane podczas innych zajęć poświęconych zagadnieniom dotyczącym geografii społeczno-ekonomicznej, np. podczas omawiania klasyfikacji PKD 2007 (zakres rozszerzony: IX. 1) lub podziału gospodarki narodowej w Polsce i na świecie (zakres podstawowy: IX. 1).